

Veiligheidsplan

basisschool
kaleidoscoop

Inhoudsopgave

1.	Doel van het veiligheidsplan	3
2.	Achtergrondinformatie	5
3.	De Anti Pest Coördinator (APC)	11
4.	Preventieve aanpak	12
5.	Curatieve pestaanpak	15
6.	Hulp en begeleiding	19
7.	Adviezen aan de ouders	21
	Bijlage 1: Betrokkenen bij pest situatie	23
	Bijlage 2: Plagen of pesten?	24

1. Doel van het veiligheidsplan

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken, kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons op de Kaleidoscoop. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aan willen pakken. Pesten speelt zich vaak in het verborgene af. Dat maakt het alleen al moeilijk om er grip op te krijgen. Het is van groot belang dat alle betrokkenen (leerlingen, leerkrachten en ouders/verzorgers) pesten als een bedreiging voor een veilige leefomgeving zien.

Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de middengroep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders)
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon/antipest coördinator nodig. Deze kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Wij streven ernaar:

- Dat kinderen zich veilig voelen, dat ze vertrouwen hebben in ons, in elkaar en de mensen om hen heen.
- Dat de kinderen de kans krijgen zo veel mogelijk op eigen niveau te presteren.
- Het onderwijs zo te organiseren dat leerlingen leren samen te werken.
- Dat kinderen niet alleen kennis maar ook sociale en praktische vaardigheden leren die nodig zijn om het samenwerken met anderen mogelijk te maken.
- Dat kinderen leren omgaan met emoties en gevoelens van zichzelf en van anderen.
- Dat kinderen leren een ander te respecteren en te waarderen.
- Dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfstandige, evenwichtige personen.

2. Achtergrondinformatie

Plagen en pesten, wat is het verschil?

Het is belangrijk om een verschil te maken tussen plagen tegenover pesten. Plagen is incidenteel en meestal niet met kwade bedoelingen, pesten is langdurig en kwetst de persoon. Zijn gevoel voor eigenwaarde en zelfvertrouwen kunnen er ernstig door lijden, Van pesten kan iemand de rest van zijn leven nadeel ondervinden. Gepest worden wordt omringd door een code van geheimhouding. Angst voor represailles en de wetenschap dat volwassenen hen niet altijd ernstig nemen zorgen ervoor dat veel slachtoffers hun toestand lang en in stilte ondergaan. Een gangbaar misverstand is dat het een relatief onschadelijk probleem van een minderheid is, waar je karakter door gehard wordt.

Bij plagen zijn kinderen vaak aan elkaar gewaagd. Het vertoonde gedrag heeft een uitnodigend karakter om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Plagen kan een pedagogische waarde hebben. Door elkaar eens uit te dagen leren kinderen om met verschillende conflicten om te gaan.

Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog **regelmatig** gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd **macht door intimidatie**.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

- altijd een vervelende bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven met vervelende teksten of tekeningen
- beledigen
- negatieve opmerkingen maken over kleding
- isoleren en negeren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van de gepeste gaan
- bezittingen afpakken of vernielen
- schelden of schreeuwen tegen de gepeste
- Pesten via social media

Leerkrachten en ouders moeten alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Kenmerken van de pester

Pesters zijn er in alle soorten en maten. Maar er lijken toch wat kenmerken te zijn. Kinderen die pesten zijn vaak fysiek de sterksten uit de groep. Ze kunnen het zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld.

Pesters lijken op het eerste gezicht populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Onderzoek toont aan dat pesters vaak geliefd zijn bij klasgenoten, dat alleen de kinderen die gepest worden bang voor ze zijn. Pesten wordt zelfs vaak strategisch ingezet: het maakt populair. Pesters kiezen daarom voornamelijk 'zielige' en 'onpopulaire' slachtoffers uit om geen sociale status te verliezen. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer.

Pesters hebben vaak feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de “machtige pester” zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en storen zich aan niemand en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijv. in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, als pester gaan opstellen en manifesteren. “Laten pesten doet pesten”. Een succesvolle pester heeft niet geleerd om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen.

Ook pesters hebben last op termijn van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.

Herziene versie september '22

- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een leerkracht is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).

Kenmerken pester:

- Is vaak agressief (fysiek, verbaal en non-verbaal) tegenover anderen
- Positieve houding ten opzichte van geweld
- Impulsief
- Behoeft om te overheersen
- Vijandigheid naar de omgeving
- Weinig invoelingsvermogen
- Positief zelfbeeld
- Fysiek sterker
- Kan populair zijn

Kenmerken van het gepeste kind:

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie. Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

Er zijn twee soorten gepeste kinderen, een passief slachtoffer en een provocerend slachtoffer.

Kenmerken passief slachtoffer:

- Zenuwachtig en onzeker.
- Bedachtzaam.
- Gevoelig.
- Stil.
- Als ze aangevallen worden, gaan ze huilen of trekken zich terug.
- Negatief zelfbeeld.
- Eenzaam.
- Lichamelijk zwakker.
- Positieve relatie met ouders.

Kenmerken provocerend slachtoffer:

- Combinatie van zenuwachtig en agressief reactiepatroon.
- Concentratieproblemen.
- Veroorzaken irritatie en spanning.
- Soms hyperactief.
- Provocerend gedrag.
- Driftig.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte.
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt.
- Het probleem lijkt onoplosbaar.
- Het idee dat het niet mag klikken.

Kenmerken middengroep:

De middengroep wordt gevormd door alle kinderen van de groep, behalve de gepeste en de pester. Zij nemen niet zelf het initiatief om te pesten, maar zijn ook geen slachtoffer. Kinderen uit de middengroep haken soms af omwille van de verstoorde groepssfeer. Als er veel gepest wordt in de groep, wordt de sfeer bedrukt en onveilig. Na een tijd wantrouwt iedereen elkaar uit angst om het volgende slachtoffer te worden. Kinderen uit de middengroep kampen soms ook met een schuldgevoel. Ze voelen zich verplicht om mee te doen, terwijl ze dat eigenlijk niet willen.

In de middengroep zijn 3 subgroepen te onderscheiden, namelijk:

20-25% is meeloper of aanmoediger:

Zij sluiten zich aan bij de pester en vormen zo samen het pestgroepje. Ze pesten mee uit angst om zelf gepest te worden, omdat ze denken daardoor populair te worden of om er op een andere manier voordeel bij te hebben. Meestal weten ze wel dat hun gedrag fout is. Doordat het pesten echter in een groep gebeurt, voelen ze zich minder verantwoordelijk voor de gevolgen. Deze kinderen kunnen zich minder goed inleven in een ander.

Kenmerken meeloper

- Pesten actief mee, maar beginnen niet met pesten
- Zijn vaak bang om zelf het slachtoffer van pesten te worden
- Ze kunnen ook het stoere gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in de groep te worden
- Voelen zich niet schuldig
- Versterken het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt

20-45% is buitenstaander:

Zwijgende buitenstaander: Zij zien het pesten wel, maar doen er niets aan. Vaak durven zij dit niet uit angst zelf het slachtoffer te worden. Alhoewel deze groep eigenlijk niets doet, speelt ze toch een grote rol. Door niet te reageren op het pesten, keuren de zwijgers in de ogen van de pester zijn/haar gedrag goed.

Onwetende buitenstaander: Zij zien niet dat er gepest wordt in de groep.

Kenmerken buitenstaanders:

- Pesten niet, maar doen ook niets om het pesten te stoppen
- Merken vaak niet dat er gepest wordt of willen het niet weten
- Durven vaak niets tegen het pesten te doen, omdat ze zelf bang zijn om gepest te worden

15-25% is helper of verdediger:

Zij zien het pesten en ondernemen stappen om het pesten te stoppen. Deze kinderen hebben een hogere status in de groep en zijn vaak cognitief en sociaal sterk. Meestal zijn er slechts een paar sterkere kinderen die de gepeste in bescherming durven nemen. Zeker vanaf de puberteit wordt het moeilijk om tegen de groep in te gaan.

Kenmerken verdedigers:

Herziene versie september '22

- Komen af en toe op voor het slachtoffer
- Zijn meestal populair in de groep
- Worden aardig gevonden
- Hebben invloed in de klas
- Kunnen helpen het pesten te stoppen

De middengroep is erg belangrijk bij de oplossing van het probleem. Eén van de kenmerken van een pester is dikwijls dat hij of zij populair wil zijn. Wanneer de pester de steun van de middengroep verliest, wordt pesten meteen een stuk minder interessant.

Vormen van pesten/ soorten pesten

Pesten kan op veel verschillende manieren gebeuren. De meest voorkomende vormen van pestgedrag worden hieronder genoemd.

- Verbaal pesten: schelden, narepen, imiteren, belachelijk maken of uitlachen; bedreigen: iemand tot iets dwingen, chanteren of intimideren;
- Fysiek pesten: spugen, schoppen, slaan of knijpen;
- Materieel pesten: spullen stukmaken, afpakken of verstoppen;
- Relatieve pesten: iemand buitensluiten, over iemand roddelen of geruchten verspreiden;
- Digitaal pesten/cyberpesten: belastend materiaal (foto's, filmpjes, roddels) via het internet/social media verspreiden; iemand via social media lastigvallen.

Er zijn dus veel verschillende vormen van pesten. Digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, is een relatief nieuwe vorm van pesten en krijgt tegenwoordig steeds meer aandacht. De oorzaken van digitaal pesten (bijv. op social media) zijn echter hetzelfde als die van traditioneel pesten. De oplossing voor digitaal pesten ligt dan ook, net als bij traditioneel pesten, in de groep.

3. De anti-pest coördinator (APC)

Op de Kaleidoscoop hebben wij een Anti Pest Coördinator en is tegelijkertijd ook de zorg coördinator.

Op dit moment is dat Kyra van Nimwegen.

De APC heeft de volgende taken:

- Zij is verantwoordelijk voor het anti-pestbeleid binnen de Kaleidoscoop; zij houdt zich op de hoogte van de berichtgeving en wetgeving omtrent het onderwerp pesten binnen het primair basisonderwijs zodat ons anti-pestbeleid up-to-date is en voldoet aan de wet.
- Zij is er verantwoordelijk voor dat alle direct betrokken partijen kennis hebben van het veiligheidsprotocol. En zal ervoor zorgen dat dit veiligheidsplan binnen de school regelmatig onder de aandacht wordt gebracht en 'leeft' binnen onze school.
- Eens in het jaar zal zij het veiligheidsprotocol op een teamvergadering op de agenda zetten; dit om als team gezamenlijk te beoordelen of het protocol nageleefd wordt, of het (nog) up-to-date is en of we er als team zaken in zouden willen veranderen.
- Binnen onze school is zij het aanspreekpunt voor alles wat te maken heeft met 'pesten'. Collega's kunnen een beroep op haar doen. Vanaf stap 3 is de anti-pestcoördinator op de hoogte (zie 'stappenplan pestgedrag' in hoofdstuk 5). Actief is zij pas in stap 4. Zij zal dan samen met de betreffende leerkracht(en), leerling(en) en de betreffende ouders/verzorgers het pestprobleem verder in kaart brengen en op zoek gaan naar oplossingen. Vervolgens zal zij een vinger aan de pols houden tijdens het traject dat uitgezet wordt. De eerste verantwoordelijkheid/aanspreekpunt is en blijft wel de eigen leerkracht van de groep.
- Tot slot heeft zij ook een belangrijke rol als het gaat om het voorkomen van pesten binnen onze school. Zij is medeverantwoordelijk voor het beleidsplan sociaal emotionele ontwikkeling, waarbinnen de nadruk ligt op elkaar met respect behandelen, je veilig voelen binnen de school, jezelf durven zijn en je binnen de groep en binnen de school bij elkaar betrokken voelen.

4. Preventieve aanpak

Voor het aanpakken van pesten zijn enkele voorwaarden verbonden

- De Kaleidoscoop streeft ernaar pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar worden gemaakt.
- Als pesten zich voordoet, moeten leerkrachten (in samenwerking met ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Pesten moet als een probleem worden gezien door een of meerdere betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders.
- Op de Kaleidoscoop is een anti-pest coördinator en een gezinsspecialist.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

De preventieve aanpak op de Kaleidoscoop

In de positieve manier waarop wij met elkaar omgaan, willen we uitdragen welk gedrag we van kinderen verwachten. We gaan uit van wederzijds vertrouwen en respect. We willen hier op de volgende manier aan werken:

Omgang met kinderen

- We willen dat ieder kind zich welkom en gehoord voelt.
- We lopen met de kinderen mee naar de buitendeur; onderbouwleerkrachten hebben zicht op met wie de kinderen meegaan.
- We zijn kritisch op hoe kinderen leerkrachten aanspreken. U zeggen is niet verplicht, het zit in de toon.
- Oudere kinderen hebben oog en zorg (tutoren, helpen) voor jongere kinderen. Dit uit zich onder andere in het helpen van jongere kinderen, tutorlezen waarbij een ouder kind een jonge kind begeleidt of voorlezen van bovenbouw leerlingen bij de kleuters.

Omgang met ouders

- We spreken respectvol met en over elkaar.
- We proberen ervoor te zorgen dat er 's morgens iemand bij de deur de ouders ontvangt.
- Ouders en school spreken af samen verantwoordelijk te zijn voor de ontwikkeling van de kinderen. Dit leggen we vast in een samenwerkingsovereenkomst.

Methode/middelen

- We gebruiken de methode Kwink, Deze methode voor sociaal-emotioneel leren is gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep.
- We houden Gouden Weken aan het begin van ieder schooljaar, gericht op de sociale samenhang in de groep.
- We hanteren een gedragsprotocol met daarin duidelijk beschreven wat we verwachten en welke stappen er genomen worden indien kinderen zich hier niet aan houden.
- We hanteren een pestprotocol. Leerkrachten spelen een actieve rol bij het tegengaan van pesten.
- We gebruiken Hart en Handen om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen te volgen.

Regels en afspraken over omgang en gedrag

- We werken met een aantal duidelijke schoolregels die ook zichtbaar zijn in de school.
- Er is een duidelijke regel over mobiele telefoons: bij binnenkomst van de school gaat de telefoon uit en in de kluis van de klas. Bij het naar huis gaan gaat de telefoon mee, pas buiten gaat het weer aan.
- We ontwikkelen een afspraak over het gebruik van social media voor school, kinderen en ouders.
- We houden toezicht op de handhaving van afspraken en spreken elkaar hierop aan.

In de klas

- Iedere klas werkt zelf aan een positief sociaal klimaat (o.a. Kwink).
- Kinderen maken met elkaar klassenregels en afspraken en maken deze zichtbaar.
- Kinderen hebben taken en verantwoordelijkheden om eigenaarschap te stimuleren.

Onze schoolregels

De schoolregels hangen overal in onze school. Deze regels laten zien wat wij van elkaar verwachten op school.

Op de Kaleidoscoop:

- Zijn we om te leren
- Lossen we dingen op met praten en luisteren
- Zijn we aardig voor elkaar
- Zijn we zuinig op de spullen
- Gedragen we ons rustig

Sociaal emotioneel leren met Kwink

Op de Kaleidoscoop zijn we ons zeer bewust van het feit dat het voorbeeldgedrag van de leerkrachten (én de ouders thuis) van groot belang is. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden 'opgelost', maar uitgesproken.

Onderwerpen als omgaan met elkaar, veiligheid, rollen in de groep, aanpak van ruzies moeten regelmatig aan de orde komen. Ook coöperatief leren, rollenspel en groepsopdrachten bevorderen het groepsgevoel van een klas.

Om leerlingen tot gezonde, weerbare en mentaal-stevige mensen te laten opgroeien is het noodzakelijk sociaal-emotionele vaardigheden te ontwikkelen. Recent onderzoek toont aan dat sociaal-emotionele vaardigheden zoals inlevend vermogen, zelfrespect, zorg voor anderen, betrouwbaarheid, uitgestelde behoeftebevrediging e.d., karaktereigenschappen zijn die niet alleen voor de persoonlijke ontwikkeling van kinderen onontbeerlijk zijn, maar ook voor het (latere) functioneren in de samenleving. Tijdens de Kwink-lesSEN kunnen we hier alle aandacht aan geven. Kwink leert kinderen hoe zij samen een sterke, sociaal veilige groep kunnen zijn, kinderen kunnen elkaar dan op een positieve manier aanspreken op hun gedrag.

Wat zijn de eerste stappen die we nemen wanneer er sprake is van pestgedrag?

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben of pesten, gelden op de Kaleidoscoop de volgende afspraken:

Stap 1: Probeer eerst zelf (en samen) het pesten op te lossen door te praten.

Stap 2: Kom je er samen niet uit en blijft de ander jou pesten, ga dan naar de leerkracht.

Stap 3: De leerkracht gaat met beide (of meer) leerlingen praten en probeert samen met de kinderen het pestgedrag op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie stap 4).

Stap 4: Bij herhaaldelijk pestgedrag van een leerling neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek. Afhankelijk van hoelang de leerling door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering toont, zal dit bepaalde consequenties inhouden voor de desbetreffende leerling(en). Dit is te lezen in het volgende onderdeel: De curatieve aanpak.

5. Curatieve aanpak pestgedrag

Bij de aanpak van pestgedrag volgen wij het Stappenplan bij pestgedrag en houden wij de theorie van de Vijfsporenaanpak van Bob van der Meer in ons achterhoofd.

Bij de vijfsporenaanpak wordt er gekeken naar 5 sporen die naast elkaar lopen en belangrijk zijn bij de aanpak van pestgedrag in een groep. Deze sporen richten zich op alle partijen die bij pestgedrag betrokken zijn. Het wil echter niet zeggen dat je deze sporen in een vaste volgorde moet doorlopen.

De Vijfsporenaanpak

De vijf partijen zijn:

- het gepeste kind
- de pester
- de klasgenoten (middengroep)
- de school/de leerkracht
- de ouder(s)/verzorger(s)

De vijf sporen zijn:

1. Steun bieden aan het kind dat gepest wordt.
2. Steun bieden aan het kind dat zelf pest.
3. Mobiliseren van de middengroep.
4. De algemene verantwoordelijkheid van de school en de professionalisering van de leerkrachten.
5. De ouders van het gepeste, pestende kind steunen en de ouders van de middengroep indien noodzakelijk informeren.

Toelichting op de sporen:

1. We luisteren naar wat er gebeurd is. We laten aan het kind merken dat hij/zij uniek is en dat we er voor hem/haar willen zijn. We nemen het probleem serieus. We gaan samen met het kind op zoek naar mogelijke oplossingen en begeleiden het kind daarin. Indien nodig schakelen we deskundige hulp in. We houden vervolgesprekken met het kind.
2. We nemen de tijd voor een gesprek met het kind. Pesten gebeurt nooit zonder reden, we vinden het daarom belangrijk om achter de oorzaak te komen. We zullen ingaan op de impact van de pester op het slachtoffer. We zorgen ervoor dat het kind zich veilig voelt en leggen hem/haar uit wat wij als school zullen doen om het pesten te stoppen. We stellen hierin duidelijke grenzen.

3. We zullen ook de groep op de hoogte stellen van het pesten. We praten met de groep over ieders eigen rol daarin. De groep kan het pesten doorbreken door actief een rol te spelen in het proces. Het is belangrijk dat de groep leert het pesten bespreekbaar te maken met de leerkracht en/of ouder. De groep heeft de mogelijkheid om met oplossingen te komen waarin ze zelf een actieve rol spelen. (Deze stap kan afhangen van de gevoeligheid van het slachtoffer).
4. Wij als school zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van de kinderen. Wij vinden het belangrijk dat alle leerkrachten en andere medewerkers binnen de Kaleidoscoop weten hoe ze moeten handelen bij pestgedrag. Binnen onze school is Kyra van Nimwegen de anti-pestcoördinator.
5. We zullen ouders ervan op de hoogte stellen als hun kind in een pestsituatie zit. We zullen de tijd nemen het probleem met ouders te bespreken. Ouders zijn altijd welkom met vragen of om hun verhaal te doen.

Stappenplan bij pestgedrag

Wanneer leerlingen elkaar pesten worden de volgende stappen gevolgd:

Stap 1

De gepeste leerling of een medeleerling of een ouder meldt het pesten bij de leerkracht.

Stap 2

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Ook wordt gesproken over de consequenties bij herhaling van pesterijen tussen dezelfde leerlingen. Afhankelijk van de aard van het incident worden ouders al geïnformeerd.

Leerkracht gaat met de klas actief aan de slag om het groepsklimaat te verbeteren en probeert de middengroep te mobiliseren.

Stap 3

Bij herhaaldelijk pesten volgt er een nieuw gesprek met de pester en worden de besproken consequenties (in stap 2) uitgevoerd;

Daarbij kun je denken aan onderstaande voorbeelden:

- Een of meerdere pauzes binnenblijven.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.

Herziene versie september '22

- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem.
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij/zij met het gepeste kind uithaalt.
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde. Daarnaast wordt er een notitie in Parnassys van de pester en de gepeste leerling gemaakt. Bij iedere melding omschrijft de leerkracht de toedracht in het dossier. Tevens is het belangrijk om nu naast de IB-er en anti-pestcoördinator ook de andere leerkrachten (denk aan buitenlopen met pauzes) en de BSO in te lichten (indien pester en/of gepeste hier gebruik van maakt). Bij deze stap 3 worden ook de ouders op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Leerkrachten, leerling en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.
- De leerkracht blijft actief t.a.v. het verbeteren van het groepsklimaat en mobiliseren van de middengroep. In groepen waar meerdere leerkrachten voor de klas staan, is het van het grootste belang dat pestincidenten en wat eraan gedaan is, goed aan elkaar door te geven!

NB. De directeur van de school, Christelle Lacasagne, wordt uiterlijk in deze fase op de hoogte gebracht van de casus en het verloop van de interventie en de daarbij horende afspraken.

Stap 4

Een gesprek met de pester en zijn/haar ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Alle activiteiten en afspraken worden schriftelijk vastgelegd in het dossier van het kind.

Stap 5

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de anti-pestcoördinator, CJG, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Stap 6

Bij aanhoudend pestgedrag worden door leerkracht, intern begeleider, anti- pestcoördinator en directeur (en ouders) passende maatregelen genomen.

In extreme gevallen kan een leerling door de directeur geschorst of verwijderd worden. Dit gebeurt altijd in overleg met het bestuur en de inspectie.

Herziene versie september '22

Samenvatting Stappenplan bij pestgedrag

Pestincident	
Stap 1	• Leerling, medeleerling of ouder meldt het pestincident bij leerkracht
Stap 2	• Gesprek leerkracht met pester en gepeste waarin leerkracht afspraken maakt en consequenties bespreekt • Leerkracht verbetert groepsklimaat en mobiliseert middengroep • Afhankelijk van de ernst van het incident de ouders van het gepeste kind en
Het pesten herhaalt zich	
Stap 3	• Gesprek leerkracht met pester • Consequenties van stap 2 worden uitgevoerd • Notities maken in Parnassys of een pest registratie formulier • APC, IB, collega's en BSO inlichten, directeur op de hoogte brengen • Ouders inlichten • Leerkracht blijft actief t.a.v. het groepsklimaat en middengroep mobiliseren.
Aanhoudend pestgedrag	
Stap 4	• Gesprek leerkracht met pester en zijn ouders waarin sancties besproken worden en ouders nadrukkelijk om medewerking wordt gevraagd • Afspraken vastleggen op registratieformulier pestincidenten • Leerkracht blijft actief t.a.v. het groepsklimaat en middengroep mobiliseren.
Aanhoudend pestgedrag	
Stap 5	• Deskundige hulp inschakelen van APC, schoolarts, maatschappelijk werk en/of Schoolbegeleidingsdienst
Aanhoudend pestgedrag	
Stap 6	• Bij aanhoudend pestgedrag worden door leerkracht, IB, APC en directeur (en ouders) passende maatregelen genomen • Schorsing in overleg met bestuur en inspectie

6. Hulp en begeleiding

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen, luisteren en vragen hoe en door wie wordt er gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. Leerling laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld: je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Om zelf bij te dragen aan de verbetering van het zelfbeeld van het kind is het belangrijk na te gaan waar het kind goed in is.
- Door dit te stimuleren en positief te belonen zal een kind dit als succeservaring zien en zal ook dit bijdragen aan een positief zelfbeeld, zelfrespect.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten kan toenemen.

Begeleiding van de pester

- Praten: zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen). Hierbij is contact met de ouders ook belangrijk: elkaar informeren en overleggen. De oorzaak voor het pesten hoeft immers niet (alleen) binnen school te liggen.
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- Neem het probleem serieus!
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen als het kind zich aan de regels houdt.
- Het kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen.
- Zoeken van een sport of club, waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstrainingen: jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD.

Begeleiding middengroep

De middengroep is erg belangrijk bij de oplossing van het probleem. Eén van de kenmerken van een pester is dikwijls dat hij of zij populair wil zijn. Wanneer de pester de steun van de middengroep verliest, wordt pesten meteen een stuk minder interessant.

- Ga met de middengroep een open gesprek aan rond pesten. Geef duiding over het verschil tussen plagen, ruzie maken en pesten. Soms hebben kinderen en jongeren niet door dat ze de grens tussen grappig en kwetsend overschrijden. Bespreek waar die grens voor iedereen ligt en maak duidelijk dat je niet tolereert dat die grens overschreden wordt.
- Maak afspraken en bespreek hoe je als groep kan reageren als er toch nog pestgedrag voorkomt.
- Door een open gesprek worden taboes en stilzwijgen doorbroken. Het is belangrijk dat iedereen die wil spreken daar ook de kans toe krijgt zonder bang te moeten zijn voor de reacties.
- Zorg ervoor dat tijdens een groepsgesprek de pester en/of de gepeste niet in verlegenheid gebracht worden.

7. Adviezen aan ouders

Ouders van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- U kunt uw kind boeken laten lezen over pesten. Aan de hand van de boeken kunt u met het kind praten over het probleem en de in het boek besproken oplossingen bespreken.
- Wanneer uw kind slachtoffer is van pesterijen, tast dit zijn/haar zelfvertrouwen aan. Vandaar dat het belangrijk kan zijn een zelfverdedigingscursus of een cursus sociale vaardigheidstraining te laten volgen. Dit zal ervoor zorgen dat het zelfbeeld verbeterd wordt.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Neem als ouder een duidelijke stelling in (pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel) en maak deze ook duidelijk aan je kind.
- Corrigeer het kind dan ook op het verkeerde gedrag wanneer hij/zij dit vertoont.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders (middengroep)

- Voer regelmatig een gesprek met je kind.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Maak uw kind duidelijk dat wanneer hij/zij melding maakt van pesten bij de ouder of leerkracht het in dit geval niet bestempeld zal worden als klikker! Door een pest-situatie aan te geven, helpt de melder zowel de gepeste als de pester!
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

